

Situació d'aprenentatge¹

Títol	Desmuntant notícies falses
Curs (nivell educatiu)	Cinquè d'educació primària
Àrea / Matèria ² / Àmbit ³	Llengua Catalana i Literatura i Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural

¹ Les situacions d'aprenentatge són els escenaris que l'alumnat es troba a la vida real i que els centres educatius poden utilitzar per desenvolupar aprenentatges. Plantegen un context concret, una realitat actual, passada o previsible en el futur, en forma de pregunta o problema, en sentit ampli, que cal comprendre, i a la qual cal donar resposta o sobre la qual s'ha d'intervenir. És en la seva resolució que l'alumnat assoleix les competències. [Annex 5. Aprenentatge basat en situacions](#). Són propostes pedagògiques orientades al desenvolupament de les competències.

² A l'educació primària fem referència a les àrees i a l'educació secundària obligatòria i el batxillerat a les matèries.

³ Agrupació d'àrees o matèries que s'imparteixen de manera integrada.

DESCRIPCIÓ (context + repte)

Per què aquesta situació d'aprenentatge? Està relacionada amb alguna altra? Quin és el context?⁴ Quin repte planteja?⁵

En aquesta situació es parteix de la constatació del o de la docent de l'actual problema sobre l'abundància de notícies falses que l'alumnat es troba en xarxes socials i altres plataformes digitals. Les estadístiques mostren que els joves cada vegada fan servir més aquestes fonts per mantenir-se informats.

Els i les docents, per ajudar l'alumnat a comprendre la importància de verificar la informació i les repercussions de les notícies falses han de proporcionar orientació i recursos que els permeti desenvolupar la seva capacitat crítica.

En una sessió a l'aula presentem un [exemple de notícia](#) falsa al grup classe. Després de la lectura es planteja el següent repte: Com podem detectar si les notícies que circulen pels diversos canals digitals són vertaderes o falses?

⁴ Context: conjunt de circumstàncies que expliquen un esdeveniment o una situació i que envolten un individu, un col·lectiu o una comunitat, etc.

⁵ Un repte és un desafiament que sorgeix d'una pregunta, un problema, un cas, una polèmica, una recerca, un encàrrec, un projecte, un servei..., situat en un context. Resoldre'l implica mobilitzar sabers i connectar accions a partir dels quals es desenvolupen capacitats personals.

COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES

Amb la realització d'aquesta situació d'aprenentatge s'afavoreix l'assoliment de les competències específiques següents:

Competències específiques	<u>Àrea</u>
2. Comprendre i interpretar textos orals i multimodals, i identificar el sentit general i la informació més rellevant, valorant, de manera progressivament autònoma, aspectes formals i de contingut bàsics per construir coneixement, formar-se opinió i eixamplar les possibilitats de gaudi i lleure.	Llengua Catalana i Literatura
4. Comprendre i interpretar textos escrits i multimodals, reconeixent el sentit global, les idees principals i la informació implícita i explícita, i realitzant, de manera progressivament autònoma, reflexions elementals sobre aspectes formals i de contingut, per construir coneixement, i respondre a necessitats i interessos comunicatius diversos.	Llengua Catalana i Literatura
5. Produir textos escrits i multimodals, amb adequació, coherència i cohesió, i aplicant estratègies elementals de planificació, redacció, revisió, correcció i edició, amb regulació dels iguals i autoregulació progressivament autònoma i atenent les convencions pròpies del gènere discursiu triat, per construir coneixement i donar resposta de manera informada, eficaç i creativa a demandes comunicatives concretes.	Llengua Catalana i Literatura
6. Cercar, seleccionar i contrastar informació procedent de diverses fonts, de forma planificada i de manera progressivament autònoma, avaluant la seva fiabilitat, reconeixent alguns riscos de manipulació i desinformació, i adoptant un punt de vista personal i respectuós amb la propietat intel·lectual, per transformar aquesta informació en coneixement i comunicar-la de manera creativa.	Llengua Catalana i Literatura
1. Seleccionar i utilitzar dispositius i recursos digitals de forma responsable i eficient per tal de buscar informació, comunicar-se i treballar col·laborativament i en xarxa i per crear continguts segons les necessitats digitals del context.	Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural

TRACTAMENT DE LES **COMPETÈNCIES TRANSVERSALS**⁶

Competència emprenedora

CE3. Crear idees i solucions originals, planificant tasques, cooperant amb altres i en equip, valorant el procés realitzat i el resultat obtingut, per dur a terme una iniciativa emprenedora, considerant l'experiència com una oportunitat per aprendre.

Competència personal, social i d'aprendre a aprendre

CPSAA 3. Reconèixer i respectar les emocions i experiències dels altres, participa activament en el treball en grup, assumir les responsabilitats individuals assignades i utilitzar estratègies cooperatives dirigides a la consecució d'objectius compartits.

CPSAA 4. Reconèixer el valor de l'esforç i la dedicació personal per a la millora del seu aprenentatge i adoptar postures crítiques quan es produeixen processos de reflexió guiats.

CPSAA 5. Planificar objectius a curt termini, utilitzar estratègies d'aprenentatge autoregulat i participar en processos d'auto- i coavaluació, reconeixent les seves limitacions i sabent buscar ajuda en el procés de construcció de coneixement.

Competència digital

CD1. Fer cerques guiades a Internet i usar estratègies senzilles per al tractament digital de la informació (paraules clau, selecció d'informació rellevant, organització de dades, etc.) amb una actitud crítica sobre els continguts que obté.

CD3. Participar en activitats o projectes escolars mitjançant l'ús d'eines o plataformes virtuals que li permetin construir nou coneixement, comunicar-se, treballar col·laborativament, compartir dades i continguts en entorns digitals restringits i supervisats de manera segura i amb una actitud oberta i responsable davant el seu ús.

⁶ Les competències transversals són: competència ciutadana; competència emprenedora; competència personal, social i d'aprendre a aprendre; i competència digital.

OBJECTIUS D'APRENENTATGE I CRITERIS D'AVALUACIÓ

Objectius d'aprenentatge⁷ Què volem que aprengui l'alumnat i per a què? CAPACITAT + SABER + FINALITAT	Criteris d'avaluació⁸ Com sabem que ho ha après? ACCIÓ + SABER + CONTEXT
1. Analitzar textos informatius orals, escrits i multimodals, reconeixent el sentit global, les idees principals i la informació implícita i explícita, per identificar-hi aquells elements que fan dubtar de la seva veracitat.	1.1. Interpretar la informació de notícies en diferents formats, escrit, oral i multimodal provinents de mitjans diversos, amb treball cooperatiu a l'aula. 1.2. Identificar els possibles elements que fan dubtar de la veracitat de notícies, escrites, orals i multimodals, en les activitats proposades.
2. Cercar i seleccionar notícies de fonts diverses, analitzant-ne el redactat, l'estructura i el contingut per detectar elements que puguin alertar sobre la seva veracitat i activar el pensament crític.	2.1. Aplicar estratègies de cerca d'informació en notícies com la localització, selecció i contrast, amb actitud crítica i en diferents fonts. 2.2. Detectar elements que puguin alertar sobre la veracitat de la informació, enumerant les característiques rellevants de les notícies falses.
3. Fomentar les habilitats d'escriptura periodística, mitjançant diversos suports comunicatius, per redactar una notícia informativa falsa.	3.1. Elaborar una notícia falsa amb el suport comunicatiu que millor respongui a l'estructura de la notícia, amb adequació, coherència, cohesió i correcció lingüística. 3.2. Aplicar estratègies de planificació, redacció, revisió i edició de textos en el redactat d'una notícia falsa.
4. Investigar com evoluciona una notícia enganyosa compartida amb la comunitat educativa, documentant el procés d'investigació.	4.1. Documentar com evolucionen les notícies falses compartides en la comunitat escolar, per entendre la importància de la verificació de l'origen de la informació. 4.2. Presentar evidències clares i concretes dels passos que s'han seguit durant el procés de documentació (recollir, identificar i avaluar) reflexionant críticament sobre la informació obtinguda. 4.3. Comunicar, de forma rigorosa, les conclusions del procés d'investigació, prenent consciència del perill que suposa la falsa informació.
5. Desenvolupar la literacitat crítica i adquirir eines, destreses i capacitats per desenvolupar les habilitats necessàries per avaluar críticament les fonts d'informació, qüestionant-ne la validesa.	5.1. Utilitzar les tecnologies digitals i de la informació, de manera crítica, per comprovar la credibilitat de la comunicació, la fiabilitat i la verificació de les fonts. 5.2. Mantenir una actitud crítica i reflexiva davant la informació que circula pels diversos canals digitals, per evitar la propagació de notícies falses.

⁷ Les competències específiques estan formulades de forma general i convé concretar-les per definir quins seran els aprenentatges que s'adquiriran amb la realització de la situació d'aprenentatge. Aquesta concreció ha de permetre formular unes competències pròpies de la situació d'aprenentatge que són l'equivalent dels objectius d'aprenentatge.

⁸ Els criteris d'avaluació es poden desplegar en indicadors. Un objectiu d'aprenentatge pot relacionar-se amb un, dos o més criteris d'avaluació.

SABERS

Amb la realització d'aquesta situació d'aprenentatge es tractaran els sabers següents:

	Saber	<u>Àrea</u>
1	<p>Comunicació oral</p> <ul style="list-style-type: none">- Comprensió de textos orals en diferents contextos: activitats d'aula, situacions d'aprenentatge en qualsevol àrea, en la vida quotidiana i en mitjans de comunicació.- Anàlisi dels components del fet comunicatiu (situació, participants, propòsit comunicatiu, canal, registre) en qualsevol situació comunicativa.- Aplicació d'estratègies lingüístiques elementals de forma autònoma, en contextos formals, per dotar textos progressivament complexos d'adequació, coherència, cohesió i correcció.- Aplicació d'estratègies d'identificació i interpretació del sentit global, la informació rellevant, la integració de la informació explícita i la realització d'inferències per superar el sentit literal de textos socials orals i multimodals.- Ús d'eines analògiques i digitals bàsiques d'ús comú per a la producció i coproducció oral i multimodal; ús de plataformes virtuals d'interacció i col·laboració educativa en el marc de les situacions d'aprenentatge.	Llengua Catalana i Literatura
2	<p>Comprensió lectora</p> <ul style="list-style-type: none">- Ús d'elements gràfics, textuais i paratextuals progressivament complexos que afavoreixen la comprensió abans, durant i després de l'experiència lectora en tot tipus de textos.- Aplicació d'estratègies de comprensió lectora abans, durant i després de la lectura (planificació, anticipació, inferències...), en fonts documentals diverses de forma progressivament autònoma.	Llengua Catalana i Literatura
3	<p>Expressió escrita</p> <ul style="list-style-type: none">- Producció de textos de tipologia diversa, dirigits a diferents destinataris, de forma autònoma i amb una intenció concreta.- Aplicació d'estratègies elementals, individuals o grupals, de planificació, redacció, revisió i edició de textos escrits i multimodals de tipus divers, amb diferents propòsits comunicatius de forma autònoma.- Utilització d'elements gràfics i paratextuals adequats al suport, de forma autònoma, que facilitin l'organització i la comprensió del text produït a l'aula.- Ús de bastides i altres suports, de forma progressivament autònoma, tant en paper com digitals, per millorar la producció de textos propis.	Llengua Catalana i Literatura
4	<p>Alfabetització informacional</p> <ul style="list-style-type: none">- Aplicació d'estratègies de recerca d'informació en fonts documentals variades i amb diferents suports i formats, reconeixent l'autoria i aplicant criteris de fiabilitat, de forma progressivament autònoma.	Llengua Catalana i Literatura

	Saber	<u>Àrea</u>
	<ul style="list-style-type: none"> - Distinció entre fets i opinions i detecció de la manipulació informativa en informacions de l'entorn social i dels mitjans de comunicació. - Aplicació d'estratègies de comparació, classificació, valoració de la informació, reelaboració i comunicació en tots els contextos i amb progressiva autonomia. - Comunicació creativa del coneixement, amb respecte per la propietat intel·lectual, de forma progressivament autònoma. - Utilització de la biblioteca i els recursos digitals de l'aula o del centre, de forma autònoma, per dur a terme treballs d'investigació. 	
5	<p>Reflexió sobre la llengua</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utilització de metallenguatge específic bàsic en el marc de propostes de producció i comprensió de textos orals, escrits o multimodals. - Ús dels signes de puntuació com a mecanisme organitzador del text escrit i en relació amb el significat en les diferents produccions. - Identificació de diferents relacions formals, semàntiques i sintàctiques de les paraules en la lectura i en les diferents produccions escrites. 	Llengua Catalana i Literatura
6	<p>Iniciació a l'activitat científica</p> <ul style="list-style-type: none"> - Selecció de tècniques d'indagació (observacions, identificació i classificació, formulació de preguntes i prediccions, planificació i realització d'experiments i recerques, cerca de patrons, creació de models, cerca d'informació i de dades, experiments amb control de variables, comunicació dels resultats...) adequades a les necessitats de la investigació. 	Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural
7	<p>Tecnologia i digitalització</p> <p>Digitalització de l'entorn personal d'aprenentatge</p> <ul style="list-style-type: none"> - Selecció i utilització de dispositius i de recursos digitals d'acord amb les necessitats del context educatiu. - Aplicació d'estratègies avançades per a la planificació i la cerca d'informació (processos de millora de cerca, operadors lògics...) fent valoració, discriminació, selecció i organització de les informacions més segures, eficients i respectuoses amb la propietat intel·lectual. - Utilització de les normes bàsiques de seguretat, protecció i privacitat en navegar per Internet i per protegir l'entorn personal d'aprenentatge (contrasenyes segures, identitat digital...). 	Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural

DESENVOLUPAMENT DE LA SITUACIÓ D'APRENTATGE

Quines són les principals estratègies metodològiques que es preveuen utilitzar? Quins tipus d'agrupament realitzarem? Quins són els principals materials que necessitarem? Etc.

L'espai on es desenvolupa la situació és l'aula del grup classe. Per fer l'activitat de compartir notícies a altres grups del centre, sortim de l'aula. Podem anar a l'aula del grup on presentem l'activitat o bé preveure un altre espai.

Fem diferents agrupaments segons les tasques plantejades: treball individual, treball en grup i treball cooperatiu.

Usem el material que faciliti o doni suport als processos d'ensenyament i aprenentatge tals com: ordinadors, aplicacions educatives, [recursos digitals](#), persones expertes, guions de treball, entre d'altres.

El paper del docent ha de ser el de motivar, acompanyar, facilitar, orientar i fer de bastida en aquells moments que l'alumnat ho necessiti. Ha de deixar que s'organitzi, faci les seves cerques, tregui les seves conclusions i lideri el seu aprenentatge.

ACTIVITATS D'APRENTATGE I D'AVALUACIÓ

Activitat	Descripció de l'activitat d'aprenentatge i d'avaluació	Temporització
Activitats inicials <i>Què en sabem?</i>	<ul style="list-style-type: none">- Presentem un exemple de notícia falsa al grup classe i en fem una lectura en gran grup.- Després de la lectura iniciem un debat per comentar la notícia i fem una reflexió a partir de diverses preguntes: Heu sentit a parlar de les notícies falses, també conegudes com a <i>fake news</i>? Qui crea aquestes notícies? Per què creieu que es difonen notícies falses? Quines són les possibles conseqüències de la seva divulgació?- Creem petits grups per tal que pensin i argumentin què ens podria fer intuir que una notícia sigui falsa o no. Fem una pluja d'idees amb les aportacions de cada grup i construïm una llista amb els indicadors de veracitat que han anat sortint en cada grup.- Demanen als i les alumnes que per a la propera sessió portin diferents notícies on el titular, la imatge o el contingut que hi surt els cridi l'atenció, pel motiu que considerin i amb el format que escullin.- De totes les notícies que han portat n'escollim algunes, les que a priori siguin més cridaneres o semblin enganyoses i en fem una lectura en gran grup.- El o la docent també disposa d'un recull previ de notícies falses per comentar conjuntament amb l'alumnat.- Els i les alumnes treballen en petits grups per analitzar les notícies seleccionades i deduir les estratègies que s'utilitzen per difondre-les (imatge, contingut, temàtica...).- Obrim torn de paraula en gran grup per posar en comú i situar el treball fet fins al moment.- Després ens proposem el repte: Com podem detectar si les notícies que circulen pels	2 sessions grup classe + petits grups

Activitat	Descripció de l'activitat d'aprenentatge i d'avaluació	Temporització
	diversos canals digitals són vertaderes o falses?	
Activitats de desenvolupament <i>Aprenem nous sabers</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Recuperem la llista amb els indicadors (sessió primer dia) dels petits grups, per tal de verificar i ampliar les idees prèvies del grup classe amb l'ajuda del programa: Consells per estar alerta infoK. - Redactem un llistat consensuat amb els indicadors que cal tenir en compte per verificar si una notícia és certa o podria ser falsa (base d'orientació). - Presentem la notícia com a tipologia textual, parlem dels elements de la notícia i fem un treball en gran grup per aprendre a com redactar una notícia. - Creem grups cooperatius. Cada grup inventa una notícia falsa (la base d'orientació ha de servir de bastida per introduir elements inversemblants en el redactat) amb l'objectiu de compartir-la amb els companys i companyes del centre. - Proposem que cada grup desenvolupi un cartell, vídeo, fullet informatiu, un joc ... per ajudar a detectar notícies falses a partir de la informació i els coneixements apresos. - Obrim la possibilitat de convidar un expert en verificació de dades, periodisme o comunicació per fer una conferència sobre notícies falses i discutir les diferents tàctiques utilitzades per difondre-les, així com les possibles conseqüències per a la societat en general i per a la persona de forma individual. 	5 sessions grup classe + grup cooperatiu
Activitats d'estructuració <i>Què hem après?</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Presentem i fem una lectura de les notícies inventades falses a companys i companyes del centre, per detectar què opinen sobre la veracitat de la notícia. Preparem un llistat de preguntes abans i després de la lectura que permet fer un recull de les posicions i opinions del grup. - Revisem conjuntament la veracitat de la notícia amb el model de comprovació de falses notícies prèviament elaborat. - Expliquem, amb els coneixements apresos, com podem detectar si les notícies que circulen pels diversos canals digitals són vertaderes o falses, amb el suport que cada grup ha escollit (cartell, vídeo, fullet informatiu...). - Documentem tot el procés per poder recollir evidències i treure conclusions. Aquest treball d'investigació es comparteix amb tot el grup classe i es pot fer extensiu als companys i companyes de la comunitat educativa. - Els i les alumnes anoten individualment, reflexions sobre els aprenentatges i sabers adquirits durant el desenvolupament de les activitats. Aquestes anotacions serviran per poder 	3 sessions grups cooperatius

Activitat	Descripció de l'activitat d'aprenentatge i d'avaluació	Temporització
	fer l'avaluació i compartir els aprenentatges.	
Activitats d'aplicació <i>Apliquem el que hem après</i>	Debats - Podem organitzar debats sobre temes relacionats amb les notícies falses, com ara: les implicacions legals o les possibles conseqüències, els efectes de la notícia falsa en les creences individuals... - L'alumnat reflexiona sobre el que ha après i es discuteixen les maneres en què poden continuar aplicant les habilitats crítiques per valorar la informació que consumeixen. Equips de captura de notícies - Durant el curs seguim amb equips a la captura de notícies falses que després puguin comentar i exposar amb el grup classe, per fomentar el pensament crític i adquirir l'hàbit de fer ús de preguntes de detecció de notícies falses. - Es pot fer un seguiment de l'aprenentatge dels alumnes per valorar si han adquirit les habilitats necessàries per identificar les notícies falses i per ajudar-los a millorar si cal.	1 sessió petits grups + grups cooperatius

BREU DESCRIPCIÓ DE COM S'ABORDEN **ELS VECTORS**⁹ EN AQUESTA SITUACIÓ D'APRENTATGE

Aprenentatges competencials, perquè la situació d'aprenentatge propicia aprenentatges amb sentit, de llarga durada, partint d'una realitat propera i actual, amb un repte que cal resoldre i que serà beneficiós individualment i col·lectivament. Per resoldre aquest repte l'alumnat ha d'adquirir els sabers necessaris per desenvolupar aquelles capacitats de les accions que se li demanen. Argumentar, avaluar, cooperar..., no es poden fer sense continguts propis de les àrees de coneixement que treballem de forma globalitzada.

Quant a la **ciutadania democràtica i consciència global**, partim que el nostre alumnat està format per persones amb una curiositat innata per comprendre el món que els envolta, persones singulars amb múltiples potencialitats, capaces de mirar críticament i qüestionar la realitat, amb el compromís d'actuar en el present per construir el futur. Implica un profund respecte per les persones i l'entorn amb la voluntat de fer i dir perquè el món esdevingui un lloc millor per viure i convida.

La **universalitat** és present en aquesta situació d'aprenentatge perquè parteix d'una realitat propera de l'alumnat i assegura així la seva motivació i el seu compromís. A la vegada proporciona un entorn flexible i accessible on tothom hi pot tenir cabuda, ja que promou diferents formes de comunicació i expressió que permeten a l'alumnat posar en marxa les seves capacitats i estratègies per assolir entre tots i totes les fites marcades.

La **qualitat de l'educació de les llengües** aporta impuls en el domini de la llengua com a eina que ens ajuda a entendre el món, per poder compartir el coneixement. En aquesta situació es treballa l'aprofundiment de la comprensió de textos orals, multimodals, comprensió indirecta, deductiva i inferencial i, alhora, el reconeixement de criteris de veracitat de les notícies i la reflexió sobre la intencionalitat dels emissors en la redacció i difusió de les informacions.

⁹ 1. Aprenentatges competencials. 2. Perspectiva de gènere. 3. Universalitat del currículum. 4. Qualitat de l'educació de les llengües. 5. Benestar emocional. 6. Ciutadania democràtica i consciència global.

MESURES I SUPORTS **UNIVERSALS**¹⁰

1. Treball cooperatiu en petit grup.
2. Treball competencial sobre fets significatius per a l'alumnat.
3. Entorn flexible on tothom hi té cabuda.
4. Múltiples maneres per a la representació.
5. Aprenentatge entre iguals.
6. Utilització de suports digitals.
7. Introducció de formes flexibles de treball.

MESURES I SUPORTS **ADDITIONALS**¹¹ O **INTENSIVS**¹²

Quines mesures o suports addicionals o intensius es proposen per a cadascun dels alumnes següents:

Alumne/a	Mesura i suport addicional o intensiu

¹⁰ Les mesures i els suports universals són els que s'adrecen a tot l'alumnat. Han de permetre flexibilitzar el context d'aprenentatge, proporcionar als alumnes i als docents estratègies per minimitzar les barreres d'accés a l'aprenentatge i a la participació que es troben a l'entorn, i garantir la convivència i el compromís de tota la comunitat educativa.

¹¹ Les mesures i els suports addicionals s'adrecen a alguns alumnes. Permeten ajustar la resposta educativa de forma flexible, preventiva i temporal, focalitzant la intervenció educativa en aquells aspectes del procés d'aprenentatge que poden comprometre l'avenç personal i escolar.

¹² Les mesures i els suports intensius són específics per als i les alumnes amb necessitats educatives especials, estan adaptats a la seva singularitat i permeten ajustar la resposta educativa de forma extensa, amb una freqüència regular i, normalment, sense límit temporal.